

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
Előfizetési ára: Egészen évre 15 K. Negyedévre 3'80 K. Tanítóknek, jegyzőknek 12 K.
Egy szám ára 30 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyilttér soronként 80 fillér.

A megoldás.

A heteken át tartó válság e héten — szeretjük hinni — a Wekerle-kormány kinevezésével megoldást talált; a mi után az ország népe hosszú hónapok óta vágyott: a békés munkálkodást, végre talán megközelítettük.

Talán, — mondjuk, mert a kinevezést követő 48-as alkotmánypárti értekezleten a párt kettőbe szakadt, s így alapos kilátásaink lehetnek, hogy sikerülni fog az összhangra törekvők táborának munkáját gáncsvetésekkel feltartóztatni.

Ennek daczára úgy vagyunk vele, hogy a sok szó, a sok buzgolkodás, a sok csoportosulás és szenvedélyeskedés nem felejteti el velünk, hogy ez a végül egyetlen kérdése, a választójogi javaslat, az országnak kezdeténél csak néhány politikusnak elszigetelt agitációja volt s ma is lényegében csak a politikusokat izgató probléma. Nem értjük félre az időnek komoly szavát, mely demokráciát követel, de nem vagyunk hajlandók ezt a komoly szót összetéveszteni a politikusokéval. Az idő komoly szava sokkal komolyabb, semhogy vallaná, mint a politikusok teszik, hogy a Vázsonyi javaslata pontban megfelel nekem, de egy paraszthajszállal kevesebb vagy több már nem felel meg. Ez állhat a politikusokra, a kik spekuláltak és ígértek és most az ígéretekéről és a becsületekről, meg a presztizsükről fantáziálnak, vagy fanatizálnak. Mi meg tudtuk érteni, hogy a mire Tisza vállalkozott, nem felelt meg a kor követelésének, de nem tudjuk megérteni, hogy a mostani megegyezés megfelelné neki. Ellenben föltétlenül értjük és helyeseljük éppen a korszellem szempontjából Wekerlének azt a nézetét, hogy a kort jobban szolgáljuk valamicskével kevesebbel, a mi megvalósulhat rögtön, mintha ragaszkodunk valamicskével többhöz, a mi azouban még nagyon soká keresztül nem vihető.

Nos hát, ezen a második fázison, a módosult, a már megvalósítható választójogi reformon is minél hamarabb túl kell esnünk, hogy elérkezhessünk oda, a hol már nagyon régen tartanunk kellene, a most folyó élet mostani ezer bajának és válságának gondozásához. Ne áltassuk magunkat: mellőzve minden pártfölfogást, Magyarország nem tette büntetlenül, hogy kerek egy esztendőn keresztül megállt a munkájában. Tessék csak számba venni, hogy ez alatt az esztendő alatt a drágaság a kétszeresére emelkedett, egy sokkal jobb termés mellett az ellátás sokkal rosszabb lett, az utolsó harctéri fordulat következtében — micsoda képtelenség! —

a valutánk a külföldön lényegesen javult és a pénzünk értéke itthon lényegesen megecsapant. A szociális bajok súlyosabbak lettek, a hadiségély, rokkantellátás, a gyermekvédelem, a közegészségügy csak súlyodt, poshadt, holott haladnunk kellett és lehetett volna. A hadikölcsönök sok milliárddal nagyobbak lettek, az adék szintén, de a teherviselés képességén senki semmivel sem lendített. A további esztendő újabb kölcsönei fokozni fogják a mostani terheket, de az adózó társadalom ugyanolyan gazdálanságot egy további esztendőig el nem bír. A harctéren folyton győzünk, idehaza folytonos vereséget szenvedünk.

Ezért nekünk most a választói reform tartalmánál sokkal fontosabb, hogy minél előbb legyen belőle törvény. Egészen bizonyos, hogy a megegyezésellenesek nem engedik elülni a parlamenti vizsályt, ellenben az országban be fog állni a megnyugvás azon a reményen, hogy végrevalahára a kormányzat és a törvényhozás vele is fog foglalkozni.

Az erdélyi református egyházkerület közgyűlése.

— Nagy Károly püspök felszentelése. —

Az erdélyi református egyházkerület tavaszi rendes közgyűlését május hó 4-én és következő napokon tartotta meg Kolozsváron. Ritka és emlékezetes szép napjal voltak ezek az erdélyi reformátusoknak. Emlékezetessé és széppé tette az ujonnan választott püspöknek Nagy Károlynak a felszentelése, a reformációi 400 éves emlékének megünnepelése és az ifju papok kibocsátása. Erdély minden népeiből nagyon számosan sereglettek össze ezen alkalomra papok és világiak egyaránt. Az udvarhelyi egyházmegegyéből: Vajda Ferencz esperes, Sebesi János főgondnok, Bíró Áron, Hegyi Péter, Nagy Lajos, Bacsó Lajos, Gyűrűs Pál, Becsek Aladár képviselők; a kollegium részéről Ugron János, Gyűrűs Endre főgondnokok, Szabó András igazgató, Szabó Árpád, Bíró Sándor és Nagy Elemér tanárok vettek részt. A más egyházmegegyék és kollegiumok képviselői is hasonlóan teljes számban jelentek meg. A közgyűlésen Zeyk Dániel legidősebb világi főgondnok elnökölt. Rajta kívül ott voltak még: Br. Kemény Árpád, Gróf Bánffy György, Lévai Ferencz és Boér Elek dr. főgondnokok is. A Kenessey gyászúnnepélyen és Nagy Károly püspök felszentelésén képviseltették magukat a királyhágón túli testvér egyházkerületek: Baltazár, Petri, Tüdös és Németh püspökökkel és főgondnokaikkal és számos képviselővel. Képviselve volt az ág. evangélikus egyház is Ferencz József püspök vezetésével. Ezen kívül még számos helybeli hatóság volt képviselve.

Az ünnepségek közül elsőben a Kenessey-emlékűnnep tartatott meg máj. 4-én d. e. 10 órakor. A keszergő szívek vigasztalására s az örök hitének erősítésére Nagy Károly püspök mondott magasztos, szép iudát. Az emlékbeszédet Ravasz László theol. tanár tartotta, aki igen találó és tanulmányos vonásokban állította a nagy közönség elé Kenessey Béla püspököt, úgy is, mint embert, úgy is, mint püspököt és az egyházkerület vezetőjét. Ez nap délután 5 órakor igen szép templomban, amely a felső leánynevelőintézet javára hét ezer koronáúal többet jövedelmezett.

templomban, amely a felső leánynevelőintézet javára hét ezer koronáúal többet jövedelmezett.

Nagy Károly püspök felszentelése május 5-én d. e. 10 órakor volt, szintén a beifarkas utcai templomban. A tágas, szépen renovált, díszes, nagy templomot egészen megtöltötte az összegyűlt közönség, a kerület képviselői és küldöttségek. Kettős vonzó ereje is volt az ünnepélynek: egyfelől Baltazár Dezső püspök felszentelő beszéde és másfelől az új püspök székfoglaló beszéde. Mindkettő komoly és magasan szárnyaló, eszmékben gazdag és igazi keresztény tanítás volt, minőt csak nagy lelkek mondhatnak ünnepélyes pillanatokban. A kik hallották, azoknak lelkét nem hagyta érintetlenül. Baltazár püspök ezen egyszerűnek látszó igékről beszélt: „Mi is emberek vagyunk“, gyönyörűen fejtve ki, hogy az ember czélja az alázatosságon, szereteten keresztül vezet az égbe. — Nagy Károly az Isten uralmának helyre állítását fejtette ki az egyes ember életében, az anyaszentegyházban és ami szűkebb erdélyi hazánkban. Megható jelenet volt, mikor Baltazár püspök Nagy Károlyt eskütételre hívta fel, s annak elhangzása után, az esperesi karral együtt, kézzel által hivatásának folytatására felszentelte. A kézzel által alkalmával — mely a bibliából merített keresztény szokás — mindenik esperes egy szentírásbeli helyet mondott, azután elénekelték: „Jövel Szentlélek Ur Isten“ kezdetű szép egyházi éneket. A felszentelés után a különböző küldöttségek és testületek tisztelegtek az új püspökről, s rá 500 terítékes közebed volt a Newyork szállóban.

Még az nap, vasárnap d. u. 5 órakor a reformáció 400 éves emlékét üjtötte fel a kerület. Ez alkalommal imát Nagy Károly püspök és emlékbeszédet Kecskeméthy István theol. igazgató mondott. Hétfőn május 6-án d. e. 10 órakor a papszentelés tartatott meg. Ez alkalommal 27 ifju lelkészt bocsátott ki a kerület Istenországának építésére. Az ifju papokhoz az új püspök intézett komoly főpásztori szavakat, míg a templomban Jancsó Sándor nagyenyedi lelkész mutatta fel tartalmas szép beszédben a lelkipásztor kötelességeit. A felszentelést Nagy Károly püspök és az esperes kar végezte a szokásos kézzel által.

A tulajdonképpeni közgyűlés máj. 4-én és 6-án folyt le az ünnepségek előtt és után. Számos, fontos kérdés került ez alkalommal is napi rendre, melyeket az igazgatótanács javaslatai értelmében intéztek el. Ezek közül Nagy Károly püspök jelentéséről kell első sorban megemlékeznünk, mely az idő rövidsége daczára is igen hü képét mutatta be az egyházkerület két éves munkájának. Kimondotta a kerület, hogy fokozatosan megnyitja a jövő iskolai évben Nagyenyeden a ref. tanítónő képző-intézet II-ik évfolyamát; míg a felső leánynevelőintézet többi tagozatainak az előkészítésére a kerületi elnökségnek felhatalmazást adott. A választások során tölterett be a püspök helyettesi, egyházkerületi főjegyzői állás Dr. Ravasz László személyében egyhangú választással. Ezenkívül még több iskolához tanárt, a kerülethez képviselőket és más bizottsági tagokat választott a közgyűlés, amely 6-án este 7 órakor ért véget.

Aláírták az oláh békét.

A románával kötött békeszerződés szövegét közzétették, s így megdönthetetlen valóság, hogy itt keleten a harci zaj elült.

A szerződés első pontját egy pótmegállapodás van hivatva kiegészíteni, a mely Romániát az irredenta agitációknak a jövőben való megfékezésére kötelezi.

A román haderők leszerelésére vonatkozó feltételek teljes mértékben garanciát nyújtanak a központi hatalmaknak, hogy számukra a keleti kérdés elintéződött. A harmadik fejezetnek

egyik legfigyelemreméltóbb pontja Dobrudzáának kettéválasztása. A Csernavoda—Konstanza vonaltól délre húzódó területet Románia azonnal köteles Bulgáriának átadni, míg az északi területet a szövetséges hatalmak veszik át.

E fejezet 14. cikkelye a *Magyarország és Ausztria javára végrehajtható határkiigazítást* részletezi. Pontosán körülírja a vonalat, eklatáns bizonyítékul annak, hogy itt nem annexióval állunk szemben, hanem a *határvonalnak a hegygerinczektől a völgyekbe való letolásáról van szó.*

Igen fontos rész a szerződés negyedik fejezete, a mely a *hadikárpótlásra* vonatkozik. A szerződő felek kölcsönösen lemondanak a hadikiadások megtérítéséről. A *hadikárok* megtérítésére azonban külön megállapodásokat létesítenek. *Románia kénytelen lesz a nekünk okozott hadikárt megtéríteni.*

A hazaérkezőkért.

Egyre érkeznek haza drága véreink a hosszú és gyötrelmes számkivetésből, az orosz fogságból. Akárhogy jönnek, mindenképp fáradtak, elcsigázottak, kiéhezettek, hisz egy véghetetlen birodalmon kellett átvergődniök, a melyet sivataggá tett a belső háború, a fejetlen pusztítás, fosztogatás. Mire a foglyaink elérnek hazánk határáig, össze kell roskadniök a kereszt terhe alatt, a melyet odáig hurocztak. És ekkor kell elébük sietnünk, testvéri szóval köszöntnünk, tettel, adományokkal gyámolitanunk őket. Ez a legkevesebb, a mit szent kötelességünk megtennünk azokért, kik rabságot viseltek, hogy mi szabadok legyünk, a kik fáztak, állati sorban kinlódtak, a míg mi itthon életet élünk.

Ó Felsőége a király a napokban kelt legfelsőbb parancsában akként intézkedett, hogy a fogságból hazatértek javára eszközözendő akciót a Vörös Kereszt egyesület a katonai parancsnokságokkal karöltve szervezzék. E szerint Székelyudvarhelyen is a Vörös Kereszt-egylet fog ezután is — mint eddig is dicsérendő buzgalommal tette — minden szeretetadományt a Hadtápállomás készséges közreműködésével gyűjteni a hazatértek közt kiosztani.

Az újabban hazatértek és a fogoly-táborban elhelyezetteknek folyó hó 22-én vasárnap délelőtt 10 órakor fognak újra szeretetadományokat kiosztani a Vörös Kereszt-egylet hölgytagjai, mely alkalomra az intézőbizottság újabb szeretetadományokat kér és vár az áldozatkész közönségtől.

Két polgári gyorsvonat Brassó—Budapest között.

— A vasutigazgatóság döntése. —

Budapesten az államvasutak igazgatója a napokban tartott ülésben úgy határozott, hogy május 10—15 között valamelyik napon megszüntetik a katonai gyorsvonatot és mint *604-es és 601-es polgári gyorsvonat közlekedik ez a vonatpár* Budapest—Arad—Brassó, valamint Brassó—Arad—Budapest között.

Hogy az Arad—brassói viszonylatban várható túlszűköltségnek elejét vegye a vasut igazgatósága arra is módot talált és pedig úgy tehermentesítik ezt a vonalrészét, hogy a *Budapest—Kolozsvár között közlekedő 502. számú gyorsvonatot*, mely eddig csak Székelykeresztúrig futott, *esetűn egészen Brassóig járhatja.* Ezáltal a Brassó—Arad közötti csatlakozás megoazlik és a torlódások elkerülhetők lesznek. Az igazgatóság értekezletén elhatározta, hogy úgy a nagyobb vasuti állomásokon, valamint a gyorsvonatokon mozgó katonai rendőri őrséget szervez, amelynek az lesz a feladatuk, hogy a hozzájuk beosztott katonai detektívekkel az egyre jobban elharapódzó zsebmetészek, lopások és rablások számának csökkentésére és végleges kiirtására fognak törekedni.

Egy hó közigazgatása.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága 8-ikán *Ugron Akos* főispán elnöklétével tartotta május havi ülését.

A tárgysorozat első pontjaként *Sebesi János* alispán tette meg jelentését, mely szerint az alispáni hivatal április hóban 665 ügydarabot intézett el; megemlékezett a folyamatban levő és katonai segítséggel folyó rekvirálásról, mely el- eddig gyenge eredményt tüntet fel, a mi az ismételten megéjtett rekvirálásoknak és a megyében elhelyezett katonaság fogyasztásának természetes eredménye. — Az árvaszék jelentését br. *Orbán János* elnök terjesztette elő, melyből kint, hogy az árvaszék 900 ügyet látott el, gyámság alatt 15133, gondnokság alatt 1031 egyént és a 6255 hadbavonult családapa után 14845 kiskorut tartanak nyilván. — Dr. *Lengyel József* m. főorvos a közegészségügy kedvezőtlen voltáról számolt be, a mennyiben a hevesyfertőző bántalmak közül különösen a hasihagymáz lépett fel nagyobb számban, vagyis 41 egyén állott orvosi gyógykezelés alatt; a kórházban 137 beteget ápoltak, kik közül hó végén 63 maradt vissza.

Kolumbán Lajos kir. tanfelügyelő bejelentette, hogy a 6-ik oszt. vizsgálatait befejezték, míg a többire az intézkedéseket megtette, e szerint a 4—5 osztályok e hó végéig, az 1—3 osztályok június második felében fognak vizsgálni. Bejelentette, hogy a madarak és fák napjának megünneplése ügyében intézkedést tett, felkérve a vármegyében lévő összes iskolák vezetőit, hogy május hó folyamán, lehetőleg ünnepponon, a szülők jelenlétében egy napot kirándulással összekötve a madarak és fák védelmére szenteljenek. Végül bejelentette, hogy a székelykeresztúri és vidéki elemi iskolák által pünkösdi harmad napjára tervbe vett ének- és torna-ünnepekre nézve az előkészületek befejezést nyertek; ezen ünnepegy sikerével a vármegyei tanítói kar az egész országra nézve messze kiható és példatadó módon tevénytudást tanítói és nevelői kötelességének teljesítéséről és tanítói arravalóságáról.

Ezután *Mátéffy Domokos* pü. igazgató számolt be a tárgyalás alatt álló hó fontosabb mozzanatairól. Így megemlékezett az oklándi adóhivatal vizsgálatáról, melynek rendű az teljes rendben találták. A megyei szeszgyárak szűneteltek; a bizottságnak azon felterjesztését, hogy a dohánytermelés megengedtesék, a miniszter elutasította. A sőlygyeket illetőleg jelentette, hogy az a változás történt, miszerint a pénzügyminiszter a csomagolási költségeket emelte, a mi a kiesnyben való eladásnál kilónként 3 fill. többletet jelent. — *Verecs Béla* kir. ügyész a fogházak szabályszerű rendjéről számolt be, mely után *Leichtner Gyula* műszaki tanácsos tette meg jelentését. Jelentéséből kint, hogy a kőzutak jó állapotban vannak. A Nyikóhid építését befejezték, a kőtörőgép benzinhány miatt nem működik, noha az utfenntartás fontosságát a katonai hatóságok hangoztatják. — *Zonda József* főállatorvos jelentése szerint az állategészségügy kedvezőbb lett. A jelentések sorát *Székelyhid* Viktor gazdasági felügyelő zárta be, kinek jelentését másik helyen ismertetjük.

VÁROS.

Ingatlan eladás. A városi tanács közértesíti, hogy a *Szabó József* féle kert eladását a város képviselőtestülete április hó 19-én tartott közgyűlésében elhatározta. E határozat alapján az ingatlan folyó évi május hó 21-én délelőtt 10 órakor a városi tanácsban megtartandó nyilvános árverésen eladatik. Kikiáltási ár 8570 K. Bánatpénz 10%. Utóajánlatnak helye nincs. Székelyudvarhely, 1918. május hó 11-én. *Lakatos Tivadár*, polgármester h.

Kiütéses tifusz Erzsébetvárosban. A hatóság közhírré teszi, hogy Erzsébetvárosban a katonaság között kiütéses tifusz lépett fel. A város május 25 ig szigorú zárlat alatt áll, s ezért a közönség figyelmébe tartjuk, hogy a zárlat leteltéig sem látogatóba, sem más ügyben ne menjen Erzsébetvárosra.

Rekvirálási és közlelmezési panaszok. Közhírré teszi a hatóság, hogy a terményrekvirálások mikénti végrehajtására vonatkozó, valamint a közlelmezéssel kapcsolatos panasz az illetékes közlelmezési Kormánybiztoshoz címelve, a polgármesteri hivatalhoz kell beadni.

Gazdasági mozzanatok.

— A Gazdasági felügyelő jelentése. —

Április hónap első felében derült enyhe idő, később változó időjárásunk volt, azonban száraz jellegét egész hónapban megtartotta. A hónap folyamán 4 izbau volt eső, azonban a csapadék alig pár milliméter volt, különösen a hónap közepétől kezdve állandóan fújt a szél.

Az őszi vetések közepesek, sok helyen ritkák és nagyon gyomosak, a tavasziak vetése befejezést nyert, a legutóbbi esőzés folytán van remény azoknak fejlődéséhez.

Április hónapban nyolcz községnek 9 drb tenyészbika, egy községnek 1 drb tenyészkacsa vásároltatott, a vételár 15—20°, kedvezményével.

Az ének- és tornatanítás érdekében.

— A székelykeresztúri és Székelykeresztúr vidéki tanítók ének- és tornaünnepélye. —

Hirt adtunk már arról a nagyobb szabású tornáról, mely szerint a székelykeresztúri és vidéki iskolák tanítói, tanítónői, felsőbb osztályu tanulóikkal ének- és tornaünnepélyt rendeznek *Kolumbán Lajos* kir. tanfelügyelő irányítása mellett. Székelykeresztúr erre a célra szerencsés központi hely, mert 2—3 kilométer körzetben mintegy 14 község fekszik, melyekben ugyasólvá egyeareagu 2 tanítósi elemi iskolák vannak.

Az előkészületekből ítélve az ének és tornaünnepély meghozza a várt eredményt és vármegyeszerte a népi iskolai ének- és tornatanításnak új irányt ad, kiemeli az eddigi sablonból. A tanítók, valamenyien nagy ambícióval láttak hozzá, hogy az ének-tornaünnepély sikere biztosítsák. Egy egész új anyag vetődik fel a változatos népi iskolai énekekkel, új játékok csorélódnak ki a Gagy, Nyikó és Küküllő menti községek tanítói által.

Az ünnepség *Ugron Akos* főispán védőbírsége mellett pünkösdi harmadnapján van tervezve és három tagozatra oszlik. Kezdődik délután 2 órakor a tanítóképző intézet játszótérén az *énektornaünnepélyvel*, melyben 1000 tanuló éneklie a Himnusz; beszédet mond Dr. *Padl Árpád* az udvarhelyvármegyei dalos egyesület elnöke; majd következnek az egyes iskolák részéről a kijelölt és szabadon választott versenydarabok, befejezést nyer a Szózat.

Végül közös induló és zene mellett az ifjuság és közönség fölvonul a szomszédos vásártérre, ahol az ünnepély a II. résszel a *tornaünnepélyvel* folytatódik.

A tornaünnepség első száma az előre megállapított szabad, rend és botgyakorlatok bemutatása, második száma verseny és staféta-futás, harmadik száma a játékok. Egyes számok között a polgári leányiskola ifjusága énekel s végül a Szózat elneklése és elvonulás.

Az ünnepély este a tanítók által rendezendő zártkörű koncerttel nyer befejezést, melyre sikerült *Benedek Elek* író meggyerni, aki a kereszturvidéki tanítószék kérésére készséggel magigértte, hogy megjelenik és fölolvassát is tart. Az esti műsor fénypontja természetesen *Benedek Elek* fölolvassása lesz; igyekezett azonban a rendezőség e körül oly számokról gondoskodni, mely beleilleszkehetnek az illusztris író fölolvassása mellé.

Székelykeresztúrnak élvezetes napot szereznek a tanítók piros pünkösdi harmadnapján. És ha még hozzá vesszük azt, hogy a kir. tanfelügyelő óhajta szerint az ének és tornaünnepély meghallgatása és végignézése ingyenes és arra a tanítók gyermekeik utjáu a szülőket is meghívták, olyan mozgalmas és tarka napja lesz Székelykeresztúrnak, mint amilyent régen nem látott.

Tanítóink fáradságát honoráljuk azzal, hogy tömegesen vegyünk részt ezen uttörő és jövőre nézve messze kiható, népünk lelkét fegyelmezőleg megtormékeuytő ünnepégen.

